

УДК 611.013(09)(477.85):001.89

Т.М. Бойчук, Т.В. Хмара, І.І. Заморський, О.М. Слободян

Вищий державний навчальний заклад України "Буковинський державний медичний університет", м. Чернівці

ІСТОРІЯ І ПРІОРИТЕТ СТВОРЕННЯ БУКОВИНСЬКОЇ ЕМБРІОЛОГІЧНОЇ ШКОЛИ

Наукові дослідження з медичної ембріології у Чернівецькому державному медичному інституті (теперішньому Вищому державному навчальному закладі України "Буковинський державний медичний університет") почалися з 1956 року, з часу обрання завідувачем кафедри анатомії людини відомого анатома-ембріолога професора Миколи Гервасійовича Туркевича. З його появою кафедра активно залучилася у виконання наукових досліджень з ембріології, розпочалася організаційна робота по створенню гістологічної лабораторії, збору ембріологічного матеріалу, виготовленню серій гістологічних препаратів. У 1964 році на кафедрі нараховувалося 150 серій гістологічних препаратів зародків людини і тварин. Створення такої бази дозволило виконати кандидатські дисертації Т.В. Князевій, В.М. Круцяку, М.М. Козубу, В.О. Власову, Ф.Д. Марчуку, С.М. Романюк, В.І. Проняєву, А.О. Лойтрі, а також докторські дисертації В.А. Малішевській і В.М. Круцяку. Ці роботи присвячені дослідженню морфологічних особливостей ранніх стадій онтогенезу людини і деяких лабораторних тварин [1]. З 1971 до 1986 року колектив кафедри анатомії людини під керівництвом професора В.А. Малішевської продовжив вивчення морфогенезу органів та систем людини і експериментальних тварин. У цей період виконані докторська дисертація В.І. Проняєва, кандидатські дисертації Б.Г. Макара, О.І. Бриндака, М.М. Кумки і Л.О. Філіпової.

Після виходу на пенсію славної порадиці і вчительки В.А. Малішевської 1986 року В.М. Круцяк очолює кафедру анатомії людини. Розвиваючи традиції буковинських морфологів і прийнявши естафету наукового пошуку професор

В.М. Круцяк продовжує дослідження ранніх етапів онтогенезу людини. Результати ембріотопографічних наукових досліджень В.М. Круцяка та його учнів вирізняються прикладним спрямуванням. Під його керівництвом виконано п'ять докторських (У.Ю. Яцожинська, О.В. Кравченко, Ю.Т. Ахтемійчук, Б.Г. Макара, В.В. Власов) і 27 кандидатських дисертацій (М.Д. Лютик, В.М. Ватаман, Ю.Я. Войтив, І.Ю. Полянський, Ю.Т. Ахтемійчук, І.П. Мельник, В.В. Власов, В.І. Зайцев, В.М. Пашковський, А.О. Лусте, І.Ю. Олійник, М.П. Кавун, В.П. Мусурівський, Л.Г. Луканьов, Т.В. Смірнова, І.Г. Проданчук, В.В. Кривецький, С.Ю. Кравчук, М.І. Боднарук, Б.Ю. Банул, С.М. Лютик, Т.В. Хмара, Г.М. Халатурник, Д.Г. Манчуленко, Т.Б. Сикирицька, Н.Б. Решетілова, І.І. Кривецька). Досить зазначити, що його учні працюють професорами, або очолюють кафедри. Уся нестримна енергія, наполегливий науковий пошук, талант педагога-вчителя, здібність до глибокого дослідницького аналізу залишилися у вагомому науковому доробку В.М. Круцяка. Його кабінет був свого роду науковим штабом, де можна було зустріти спеціалістів з любого фаху – хірургів, акушер-гінекологів, урологів, невропатологів, травматологів, терапевтів та багато інших. Професор В.М. Круцяк був одним із перших академіків АН вищої школи в нашому медичному вузі та ініціаторів численних прогресивних заходів. Це з його подання і за активної участі був заснований журнал "Буковинський медичний вісник". Спочатку як головний редактор, а потім як перший заступник, він допомагав молодим колегам за покликом душі. В.М. Круцяк щиро брав до серця негаразди, невдачі, хвилювання своїх співробітників.

© Бойчук Т.М., Хмара Т.В., Заморський І.І., Слободян О.М., 2016

ків і аспірантів, ніколи не був байдужим до науковців і здобувачів, які зверталися до нього. Усі ми, хто мав щасливу можливість спілкування та співпраці з Володимиром Миколайовичем, згадуємо його як порядну людину, вимогливого і серйозного керівника. Життя В.М. Круцяка залишиться в історії нашого медичного навчального закладу як яскравий приклад самовідданого служіння науці.

Послідовники творчих планів і наукових ідей В.М. Круцяка – професори Б.Г. Макар, Т.В. Хмара, І.Ю. Олійник, В.В. Кривецький, О.М. Слободян, Р.Є. Булик, О.В. Цигикало та їх учні продовжують розвивати на сучасному рівні медичної науки напрямки онтогенетичних перетворень внутрішніх органів і структур людини.

У Буковинській ембріологічній школі виховували і виховують молодих науковців, дисциплінуючи їх в певному напрямку, створюючи у них наукові погляди, принципи, а також виховуючи їхні практичні навички, прийоми, методи і системи роботи. І, може бути, що найважливіша відмінна риса Буковинської науково-педагогічної школи чи напрямку і полягає не в прагненні завжди давати готові відповіді, а постійно ставити нові питання, жити уяву та збуджувати мислення. Молодому науковцю на етапах життєвого і творчого шляху приходиться скласти два основних іспити – випробовування успіхом і випробовування невдачою. Умовою стійкості перед обличчям випробовувань є масштаби особистості науковця. Це передусім ідейні принципи переконливості, фанатична впертість в науці і його високий моральний ідеал.

Наприкінці, слід зазначити, що створення наукової школи – це безперечно прояв особистої зацікавленості вченого, це – природне продовження дослідника в часі, його друге, третє і подальше життя. Школа – це передусім принципи, ідеї, порядок, система. Справжня школа “наповнює посудину знаннями” і разом з тим “запалює факел” ідей і принципів. Така особистісна тенденція

у створенні школи – явище позитивне, яке визначає інтерес вченого до справи, пристрасну прихильність, ентузіазм у роботі, опору в своїх наукових дослідженнях і духовному житті на колектив. “Життя прекрасне, коли ти в світі необхідна ланка, з усім живучим заодно” (А.Н. Майков) [2]. У створенні наукової школи не менш важливою є її цілеспрямованість. Колектив, який є послідовником ідей вчителя, керівника школи, продовжує його справу. Це гарантує повноцінний розвиток науки і оберігає від неекономного “повторення пройденого” самоучками та учнями “кустарями-одинаками”. У науковій школі виховується справжня колегіальність у науково-дослідній та педагогічній роботі. Всі вчать один у одного: учні у вчителів, вчителі в учнів. Основне завдання в діяльності будь якої наукової школи – пристрасна увага до всього нового, виховання відчуття нового у своїх учнів, творче розуміння значення великих і нових проблем, які висуваються життям і практикою в теперішній час, боротьба з “силою звички”. Не підлягає жодному сумніву, що багато чого в успіхах становлення і розвитку наукової школи залежить від моральності авторитету вченого. Як вірно зазначив М. Поповський [3], “велика кількість знань та ідей не прислужиться нічому, якщо вчитель душевно скупий, не готовий щедрою рукою роздавати молодим свої духовні багатства”, не здібний підтримувати молоді таланти, прислуховуватися і придивлятися до всього нового, прогресивного, якщо він керується часто почуттями заздрощів і ревнощів до успіхів своїх талановитих учнів. Без перебільшення слід підкреслити, що моральний і науковий авторитет керівника цементує наукову школу більш за все.

Хочеться побажати талановитим і перспективним молодим науковцям, щоб вони росли та процвітали на благодатному ґрунті наукових шкіл. Нехай вони дотримуються гасла: “і трудність кожна в нас тільки сили множить” (Э. Верхарн), постійно пам’ятаючи про напис на одному найвищому тибетському перевалі: “Чи навчилися ви радіти перешкодам?”

Список використаної літератури

1. Пішак В.П., Ахтемійчук Ю.Т. Круцяк Володимир Миколайович / В.П. Пішак, Ю.Т. Ахтемійчук – Чернівці: БДМА, 2001. – 142 с.
2. Кассирский И.А. О врачевании (проблемы и раздумья) / И.А. Кассирский. – М.: Медицина, 1970. – 271 с.
3. Поповский М. Наука, личность и коллектив. “Правда”, № 222, 10/VIII 1969 г.

Надійшла 21.02.2016 р.